

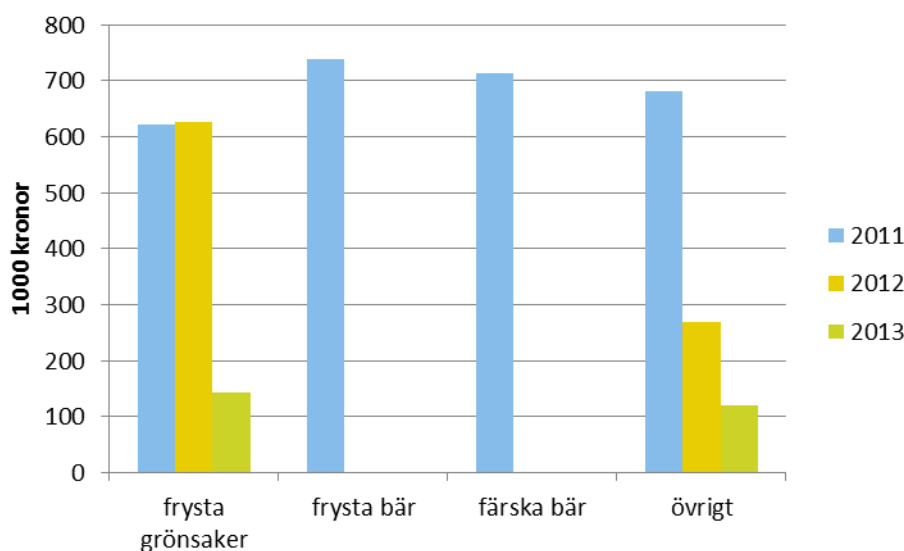
Det svenska marknadsläget för frukt och grönsaker

- Den svenska marknaden för frukt och grönsaker har hittills inte berörts i någon större utsträckning av det ryska importstoppet.
- I flera andra EU-länder har effekterna varit betydligt mer kännbara, framför allt i länder som i vanliga fall säljer stora volymer till Ryssland.
- EU har infört krisåtgärder i två omgångar för att dämpa effekterna. Inget svenskt företag har sökt krisåtgärderna. Priserna i dessa krisåtgärder är dock mycket låga, så det i sig betyder inte att det inte funnits några effekter alls.

Importstoppet har hittills haft liten effekt i Sverige

I början av augusti stoppade Ryssland importen av bland annat färska frukter och grönsaker från EU och från en del andra länder. Detta fick omedelbara konsekvenser i länder som har en stor export till Ryssland, som till exempel Belgien, Nederländerna, Polen och Rumänien. För Sveriges del tycks importstoppet hittills inte ha haft någon större effekt. Priserna är visserligen ganska låga på en del produkter, men inget som ligger utanför normala fluktuationer på marknaderna.

En orsak till att effekten inte blivit större är att vi nästan inte exporterade frukt och grönsaker till Ryssland, så vi hade inte mycket direkt export att förlora. Vi exporterar en del frysta grönsaker, och för några år sedan exporterade vi också en del bär till Ryssland, men i övrigt har exporten till Ryssland av frukt och grönsaker i stort sett varit noll.

Källa: SCB

Figur 1. Svensk export av frukt och grönsaker till Ryssland 2011-2013, 1000 kr

Man kunde dock ha väntat sig en tydligare indirekt effekt. De produkter som nu inte kan säljas till Ryssland måste ju ta vägen någon annanstans, och tidigare erfarenheter visar att den europeiska marknaden ligger närmast till hands. Man kunde därför ha väntat sig ett ökat inflöde av produkter till Sverige från andra länder.

Enligt inköparna¹ är de importerade produkterna just nu ofta billigare än de brukar vara så här års, men detta faktum har hittills inte haft någon större effekt på fördelningen mellan svenska och utländska produkter. Prisfallet var som mest markant de första veckorna efter importstoppet; sedan har marknaderna stabiliserats.

En förklaring till detta är att svenska konsumenter ofta är beredda att betala mer för svenska produkter. Ett exempel på detta är äpplen. Det finns just nu gott om billiga äpplen på den europeiska marknaden, men i Sverige säljer hög kvalitet och populära sorter bättre än låga priser.

Blandad bild av priserna i EU

Det ryska importstoppet har haft mycket olika stor effekt på olika produkter. Det är även skillnader mellan olika länder.²

Äpplen har påverkats mycket. Innan importstoppet exporterades omkring 8-9 procent av EU:s totala skörd till Ryssland, och bortfallet av den marknaden har lett till markant lägre priser. Det genomsnittliga EU-priset har de senaste veckorna legat på omkring 0,4 euro/kg, mot normala 0,6 euro/kg. Polen och Tyskland rapporterar ännu lägre priser, medan de franska äppelpriserna ligger betydligt högre.

Också för morötter ligger priserna lägre än normalt, men skillnaden är inte alls lika stor som för äpplen. I genomsnitt ligger priset nu på drygt 0,3 euro/kg, mot normala 0,35 euro/kg. Också i det här fallet ligger priserna i Polen betydligt lägre.

För tomater ligger däremot priserna högre än normalt. Här ser vi alltså inte någon effekt alls av det ryska importstoppet.

För gurka har årets priser hållit sig ganska nära genomsnittet för de senaste tre åren, men de senaste veckorna har priset sjunkit något och låg då på drygt 0,6 euro/kg mot drygt 0,7 euro/kg som är snittet för de senaste tre åren.

De här åtgärderna har EU vidtagit

Den 29 augusti införde EU krisåtgärder för ett antal frukter och grönsaker. De avsatte 125 miljoner euro för att antingen köpa tillbaka produkterna från marknaden eller att förstöra dem innan de skördas. Produkter som drogs tillbaka från marknaden fick delas ut gratis till behövande, men fick också användas till annat än livsmedel eller kasseras.

Den här åtgärden stoppades redan den 10 september, eftersom kommissionen då fått så många intresseanmälningar att stödet var fulltecknat. De har utlovat nya åtgärder som ska se ut

¹ Telefonkontakter med ICA, Ewermann och Everfresh den 29 september.

² Alla prisuppgifter kommer från EU-kommissionen, som i sin tur får datan från medlemsstaternas rapporter. Datan sträcker sig fram till och med vecka 38 (15-21 september).

ungefär som de gamla, men med den skillnaden att varje medlemsland får en viss reserverad kvantitet istället för att ett gemensamt beloppstak ska gälla för alla länder. Kommissionen uppskattar det samlade värdet på de nya åtgärderna till högst 165 miljoner euro.

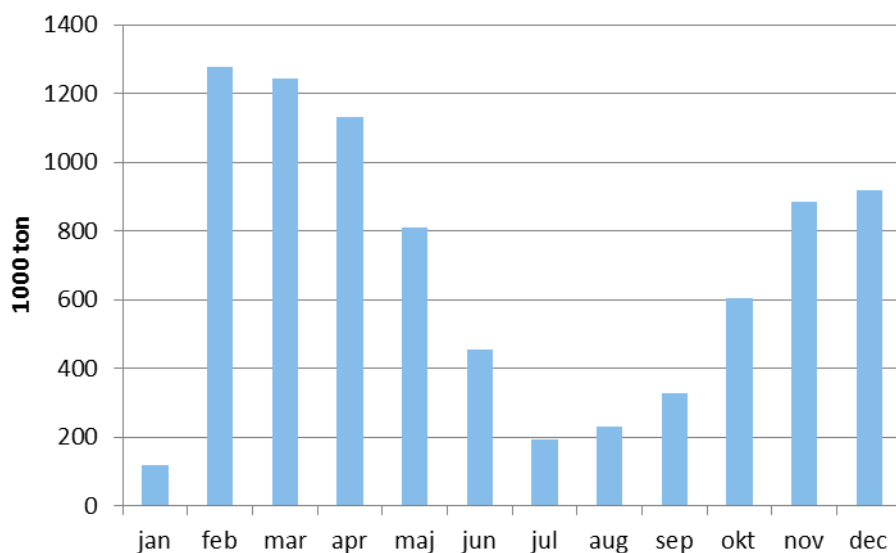
För persikor och nektariner har kommissionen infört separata regler. Det beror på att de redan innan det ryska importstoppet införde krisåtgärder för dessa produkter eftersom skörden varit ovanligt stor i år. När sedan Ryssland stoppade importen byggde man ut krisåtgärderna så att de är i stort sett likadana som de som gäller för de andra produkterna. Dessutom får de fyra största producentländerna tre miljoner euro för extra marknadsföring av persikor och nektariner.

Inför nästa år har kommissionen också utökat budgeten för marknadsföring, från 60 miljoner till 90 miljoner euro.

Oklart hur det blir framöver

När vi pratade med inköparna så var det tydligt att effekterna hittills varit små på den svenska marknaden, men mer än en av dem menade att det var för tidigt att säga något om vad som kommer att hända under hösten. Den spanska grönsakssäsongen är på väg att börja, och för de produkter som Spanien i vanliga fall säljer till Ryssland kan man möjligen få en effekt.

Det är också värt att notera att en betydande del av EU:s normala export till Ryssland brukar komma efter årsskiftet. Figuren nedan visar detta för äpplen, men mönstret är ganska typiskt även för andra produkter.

Källa: Eurostat

Figur 2. EU:s månadsexport av äpplen till Ryssland 2011-2013, 1000 ton

Det här behöver dock inte betyda att importstoppet blir mer kännbart i vinter. En del av de åtgärder som odlarna vidtar nu, till exempel att förstöra produkterna före skörd, påverkar EU:s utbud även efter jul.

Krisåtgärderna gäller till årsskiftet, eller tills de avsatta kvantiteterna tar slut. Om de kommer att förlängas vet vi inte idag. Kommissionen har varit tydlig med att krisåtgärderna är en tillfällig hjälp. På några månaders sikt räknar de med att näringen hittar andra marknader för sina produkter.

Prisstatistiken och kommentarerna från näringen tyder också på att kommissionen har rätt i den bedömningen. För de flesta produkterna håller marknaderna på att stabiliseras, och man bör dessutom komma ihåg att en del av prisseffekten beror på att man på många håll hade goda skördar i år. Detta är en normal variation som näringen är van vid att hantera.

En faktor som kan bidra till att jämna ut marknaderna är att länder i regionen som inte berörs av importstoppet – som till exempel Israel och Marocko – kan ta chansen att öka sin export till Ryssland. Det här är dock inte en effekt man kan ta för given. Rysslandsmarknaden kan uppfattas som osäker, så även länder som fortfarande har möjlighet att sälja dit kan trots allt föredra att fortsätta satsa på EU-marknaden i första hand.

Det verkar också som om en del av EU:s export till Ryssland hittar andra vägar. Enligt uppgift från kommissionen har exporten till bland annat Vitryssland och Kazakstan ökat markant de senaste veckorna.

Kontaktperson

Katarina Johansson, telefon 036-15 50 16
